

GAZETA LITERARA

Anul V, nr. 19 (217) - joi 8 mai 1958

ORGAN SAPTAMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

8 pagini 50 bani

IZIUA VICTORIEI

Se vad undeva in nordul tarii, ramasitele unui sanj anitanc, sapat de nemtii lui Hitler in pragul dezastrului lor total si definitiv. La saparea lui, s-au stricat ogoare incarcate de holda, s-au ciuntit dumbravi cu dumbravi, s-au spart seuri in plina floare, s-au dezgropat din pamint livezi batrine si au fost masacrate altele, finere, sub maselele monstrului ingrozit. Imi aduc aminte ce spuneau oamenii noetri, uitandu-se cum nemtii se grabiau inspaimantati: cu o umitoare putere de prezivziune, spuneau ca fiara cu zvanstic isi sapd groapa singura, si adaugau, la observafia injeleapt, un final al unui psalm:

„Iesii, morilor, din morminte,
Sa ne-ascundem in locul vostru,
Caci pulberea drumului ne arde talpile
Si lumina ne arde ougetul!”

Intr-adevar, harda zvastice se intorcea ca un Cain, indeaproape urnarit de sabia pedepsei. Curind, incendiatorul globului pierca intr-o pivnita, in timp ce de creasta Reichstag-ului in flacari goarna unui osten sovietic vestea lumii intregi biruinta... Pamintii celor cinci continente au respirat larg, dupa sapte ani de incordare si groaza. De pe ferestrele globului s-a ridicat dolul camuflajului, in fața soarelui, rasarit in sfirsit dupa sapte ani de noapte. In ziua aceea de 9 Mai goarnele si chimvalele pamintului vesteau muncitorii de pretutindeni ca si pot schimba arma cu fireasca unealta constructoare. Dupd ingrozitorul inot prin noaptea, sulletul omeneesc ieyea la liman, obosit si chinat, dar cu ochii nespuse de insetati! Cred ca in ziua aceea nu s-a aflat inima care sa nu rida, printre lacrimile unei bucurii unice. Omul se infleca cu el insusi, dupa o indelunga si chinuatoare rdtare, isi revia istoria vieții de la capat, peste rurni si gripi proaspete...

Amintitii-va, cu cit entuziasm au pornit tinerii din fara noastra spre santierete de constructie, indata ce lumii a anuntat si pasarea de oțel a secolului si-a lepdati mentrea nefireasca de neigas, lasind oerul, soare-lui si cintețete de iubire...

Amintitii-va de pasiunea rasarita ca un sovoii, pasiunea cu care ne-am reiat lucrul, intrerupt de aparitia monstrului cu cască! Dupd cum trebuie sa ne reamintim si sa finem bine minte, ca nimic n-ar fi fost cu putință fara jertfa colosala a Armatei Roșii! Dacă progresul a facut in clița ani pași gigantici, dacă ne putem ingaduși sa construim case, să iubim, să scriem carți și să cinstim, o datorăm jertfei acesteia! E bine să ne reamintim că Armata Roșie avea in fața cea mai puternică alcătuire militară, crezută invincibilă. Globul pamintesc cunoștea o oaste cum nu se mai vazuse de la Gingis! Cine nu-si aduce aminte scurgerea izotrizatorilor hitleriste? Uraitul neintrerupt, de sapătmăni și luni, își lăsa impresia ca incoșorau globul ca un briu de oțel și foc, pornit de undeva de pe Canalul Mincei și scurgindu-se, peste Europa și Asia, pina la undele Pacificului. Așa era acel odios „Drang nach Osten”, uriat in microfoane de către goțiile secolului. Blitz-urile spectaculoase de la început, intărea luiza invincibilității monstrului și iată, cei ce arborau lozincă nebuniei și distrugerii, cei ce făceau rindulă pe globul pamintesc pentru viitorii ani o mie s-au făcut de mult praf și pulbere, căpătind o invătare de minte nepomenită! Armata Roșie a dovedit un spirit de sacrificiu demn de spartanii Antichității! Numai așa a fost cu puțință oprirea în joc și zdrobirea monstrului. La 9 Mai 1945, in Univers s-a statornicit pacea, și cuvintul acesta simplu, „9 Mai”, cuprinde jertfa nepomenită a 16 milioane de oșteni roșii, jertfa unei multimi mari cit populația unei țări. Dacă aș fi poet, aș spune într-un vers simplu că din trupurile lor s-ar fi putut ridica un munte, din singele lor ar fi putut izvorii un fluviu... Iată de ce trebuie să ne întoarcem cu recunoștință către Muntele Gloriei, căci altfel istoria omenirii ar fi esuat in mlaștinile cataclismului...

Munducim cu sirg, pe cimpile și in fabricile noastre, citim cărți și scriem poeme, iubim și ne bucurăm, incredințai că pacea nu va mai putea fi asasinată, dacă vom ține și o veghem cum trebuie.

Uniunea Sovietică a oferit încetarea experiențelor nucleare și punerea nouaților științifice numai in serviciul binelui! Imperialiștii încă n-au totins mina după năframa ofieră, dovedind prin aceasta că vor sistinrea aliiu cataclism. Avioanele trimise de S.U.A. peste finiturile Arcticiei sint aliiu semn că in labăra imperialismului e in deplină domnie Marte cel flămând de jertfe omenești. Socotim că ar fi mai bine dacă și-ar amintii și imperialiștii de lecția dată acum treizece ani, celor ce făgăduiau rindulă nouă in univers pentru un mileniu! Popoarele socialiste vor pace, dar la nevoie vor și să răspundă, cu toată vigoreea lor tinăra, oricărei încercări de respire a liniștii...

Nădăjdum însă, într-un viitor bun, asa cum l-am visat in ziua de 9 Mai 1945, cind goarnele și chimvalele pamintului vesteau pacea și cind goarii tururilor s-au astupat cu țernă, din păcate numai vremelnic! Nădăjdum că se va ajunge la o bună convoluire între țările cu regimuri politice diferite, nădăjdum într-o pace indelungă, și putem spune împreună cu Aristofan:

O, Pace, tu ne dai belșug de struguri!
Ne-ar trebui un imn atit de mare,
Și greu, de zece mii de amfore,
Să te slăvim...

Necontenit ne stă in aducerea aminte, Muntele Gloriei. De pe culme lui, omenirea muncitoare suride spre viitor...

Eusebiu Camilar

OSTAȘUL PACII

Sculptură de Maximilian Schulmann

Pentru o lirică militantă

Cu limpezimea și conștia unei lozinci, cu expresivitatea de poem, finalul vibrantei cuvintări rostite de Tudor Argezi la recenta sesiune a Marii Adunări Naționale deține rolul scrișturii artistice in actualul moment istoric:

„Să scrie toate penele, toate cedele, din toată lumea, pentru trezirea tuturor conștințelor și a tuturor simțirilor, de la cele mai slabe pina la cele mai tare. Pacea și buna înțelegere dintre neamurile pamintului sint poezie. Scriitorii să aducă din nou in tre omenii descurajajii și tristizați poezia!”

In aceasta chemare nu se traduce doar dorința subiectivă a unui artist militant de a-și vedea conștinții angajați in serviciul aceluiași cauze. Cuvintele deosebit de poetice formulează însăși condiția poeziei și in general a creației artistice contemporane. Arta omenului timp se înfăptuiește ca atare intru-cit rămănește idealul de umanitate paroxistică societății care a produs-o și meșteșugul singur nu e in stare, în el cit de desăvârșit, să înalte deasupra vremelniciei oeră pagină ce nu comunică un mesaj.

Aplicind criteriul consonanței cu e-

poca, așadar criteriul esențial in judecarea oerelor de artă, poeziei noastre din ultima vreme, să zicem de la începutul acestui an pina astăzi, ce constatăm? Constatăm, înainte de orice, o prezență parca mai activă ca orădată in reziste a unora din poezii de frunte, a lui Eugen Ibeleanu și Cicerone Theodorescu, a lui Radu Bourașu, a lui Geo Bogza și a lui Mircea Radu Paraschivescu a Mariei Banuș și a lui Marcel Bănuș, spre a nu mai vorbi de prezența neîntreruptă și oarecum de la sine înțelesă a lui Mihai Beniuc sau de aceea înțrătită in ordinea obișnuitei și totuși mereu nouă, asfelă de cu emoție, o lui Tudor Argezi. Asemenea nume, împreună cu numele unor poezii sin generalitate mai apropiate, precum Nina Cassian, Veronica Porumbacu, I. Z. Bacowski, Miha Dragomir, Valeriu Tulbure sau Al. Andreiș, Ion Brad, Aurel Rău, Tiberiu Ulian șirama, putem spune, prin ele înșubine, că poezia lirică noastră in acest an, spre înfăptuirea idealului de umanitate paroxistică societății care a produs-o și meșteșugul singur nu e in stare, în el cit de desăvârșit, să înalte deasupra vremelniciei oeră pagină ce nu comunică un mesaj.

Cu toate acestea, parcurgind paginile revistelor literare aparute in anul 1958, am încercat descur, tot mai sentimentul răsunet din contemporaneitate. Chiar versurile unora din poezii ce mai valoros: lălmătesc pe adăncu o tendință de rețugiu într-o lume de reverie calmă, liniată, lărmă și nu seamănă cu-

de puțin cu ceea ce înțelegem in „Osmoș” („Steaua”, nr. 2), spre exemplu, A. E. Bacowski avănd „sonnetul omenilor și al copacilor” goi, avănd luiza de a certemela pieșle ce, asemene unor „pășări albe”, „aripile sere lene și le deslac” și, inodiat de oeră noapții, declară o solidaritate platonice, vag umanitară și intrucă în descendente, cu „oamenii neînșinaiți din multime”. Miha Dragomir, de obicei poet-combatant, semnează in nr. 3 al „Vieții românești” un „Descăntec” in care n-am putut descurta altceva decit o ceafă sentimentală răștirată printre nuste persuri de factură artificială folclorică: „Ieilor, / măiestrelor, / in somnul Cuiștu-eu vă strecurati și sim-ascuțai, / că de nu m-ascuțai / mi vă mai ascuț mi eu pe voi, / ieilor / cu pânul de ploi, / ieilor bunelor, / zinelor, / domnițe pe cinteț, / descăntecul meu să rămăna fără descăntec!” Evident, nu asemenea poezii corespund sensibilității contemporane, oeră să spun sensibilității milioaneilor de oameni care, nu in extazul contemplațiilor, nu prin rugăcuni și prin descăntec, ci prin luptă cu obstacole imense, prin luptă cu forțele nocive din omenire, transformă in realitate cele mai cutegătoare oșuri.

Dar să răsăim mai departe reavisele. Deschid un număr din „Tribuna”, buncănd numărul din 15 februarie, in care citesc între alte poezii pe aceea a lui Gabriel Pamfil, „Dragoste”: „Lumina soarelui dragoste înșeamă / Și-ades ti simt înalta strălucire... / Eu nu strălucesc cit soarele, / Fierbinte-n

Horia Stancu

Dumitru Micu

(Continuare in pag. 6)

Arta și umanul

Reiu — după un intermezzo a-nversar — firul vieții lui Adrian Leverkühn, tragicul oeră al romanului „Doktor Faustus” de Thomas Mann.

Romancierul este credincios unei idei extrem de prețioase și anume că fenomenul artistic este rezultatul unei tipologii umane și sociale, expresie a unei epoci istorice. Soltarsimul lui Leverkühn, rețigerația sa ascetică, totală, indiferența față de conștinț și social, disprețul față de vulg, in sensul de colectivitate umană și de umanul propriu zis, căutarea unei arie care să manifeste detașare față de istorie și de sentimente umane, alctuiesc un portrei cu rasaturi familiare. Finalul prin marasm cerebral, al lui Leverkühn, își reaminteste ce tragicul destin al lui Schumann sau Höpferli, dar programul său estetic este intrudt mai mult cu substanța în ozoții nietzscheene. Faptul că in Leverkühn avem o critică a nietzscheanismului este confirmat și de Michael Mann, fiul romancierului, care subliniază și caracterul autocritic al elaborării personajului (Nietzsche fiind una din vechile pasiuni ale lui Thomas Mann). Și este țara indolă imaginea lui Nietzsche care a căpătit viață in portrețul lui Adrian Leverkühn, pe care Thomas Mann l-a descurit in timp ce stătea cundat in auto-interogare²⁾. Detașate din imaginea lui Nietzsche sint soltarismul, nigrenele paralizante și preleziunile pentru tenebre, suferința pe care i-o provoacă lumina solară. Finalul oerului este de asemenea finalul ințențatului profet al „supra-omului”.

Dar se află in Leverkühn și paralelismul faustian, in sensul damării. După ce este străpuns de „săgăta destinului” (Esmeralda) existența sa intimă este dăruită ascetizării, pusă însă nu afit sub semnul purității, cit al unui „patetic al impurității”. Refuzul iubirii este la Leverkühn un aspect al rezervei sale și îndepărtării de uman. Nu este vorba aci de iubire numai in sensul oerului, ci de iubire a speței umane, in sensul cel mai general. In pactul cu diavolul intră astfel un element prefigurat al personalității sale. Cind, țirzu, se îndrăgostește de Marie Godașu, iubirea sa nu are nimic asemănător sentimentului muritorilor de rind. Este mai mult un argument pentru a-și exercita supremația înțelctuală în această sferă a umanului. De aceea nici nu și mărturisese singur iubirea, ci și trimite pe prietenul său (acceptat de el cu îngăduință, ca prieten) Redi Schwerdtfeger, într-o cundată ambasada matrimonială pe lingă Marie. Tinăra pictoriță refuză bine-înțeles căsătoria cu un astfel de

straniu sollicitant. Refuzul pecetlutește destinul acestui Faust, damănt să rămăne exterior serei umanului.

Faustiană este și nefericirea pe care Leverkühn o imprăstie in juru-i, sau in a cărei ambianță existența sa se desfășoară. Aici este, la Thomas Mann, o dublă protecție, simbolică și realistă, pentru că avaturile diferitelor personaje sint tragedii ale unei burghize in disoluție. Sinuciderea actriței Clarisse Rodde și decăderea, prin morfomanie, a lui Ines Inșitoris, intensifică atmosfera tragică a cărții, in momentul in care Schwerdtfeger, logodit cu Marie Godașu (pe care Leverkühn o voia pentru sine) este ucis de către Ines Inșitoris, al cărei amant fusese, cel care nefericirii pe care Leverkühn este capabil de a o imprăstia in juru-se stringe tot mai mult.

Ca un ecou din „Faust” îl intrumim in roman pe micul Nepomuk Schneidewein (Euphorion) copilul minune, nepotul lui Leverkühn, al cărui sifrsit tragic declanșează demența compozitorului. Și ca un paralelism la descăderea lui Faust in regiunea „numelor”, avem in romanul lui Thomas Mann submersiunea lui Leverkühn, împreună cu savantul american Capercalzie, in prăpastia oceanică Capercalzie. Dar pe cind Faust o caută pe Elena, in abisul oceanic Leverkühn este atras de stranile forme ale vieții in stare de reclusiune totală, in regiunea tenebre perpetue, acolo unde niciodată nu pătrunde lumina solară.

Thomas Mann pregătește cu o extenuantă minuțiozitate, in romanul său, capitolul pactului cu diavolul. Lupta in mitului faustic este legitimată științific, psihologic. Diavolul nu este decit proiecția maladivității lui Leverkühn. De aceea, dialogul cu diavolul este un solfoc in care stăpînul tenebrelor expune cu cindsm un program estetic care nu este inedit, fiind gindit dinainte in calculele cerebrale complicate ale compozitorului. Pentru demon arta nu este decit un exercițiu de acrobat. Ade-vărată pasiune nu există decit in ambiguitate și sub forma distructivă a ironiei. Căutarea artistică nu are drept țel îneditul, originalul, cu vesmânt al umanului ci, simplu, sentimentul muritorilor de rind. Este mai mult un argument pentru a-și exercita supremația înțelctuală în această sferă a umanului. De aceea nici nu și mărturisese singur iubirea, ci și trimite pe prietenul său (acceptat de el cu îngăduință, ca prieten) Redi Schwerdtfeger, într-o cundată ambasada matrimonială pe lingă Marie. Tinăra pictoriță refuză bine-înțeles căsătoria cu un astfel de

Ion Vitner

(Continuare in pag. 6)

MOMENTUL LITERAR

De vorbă cu NINA CASSIAN

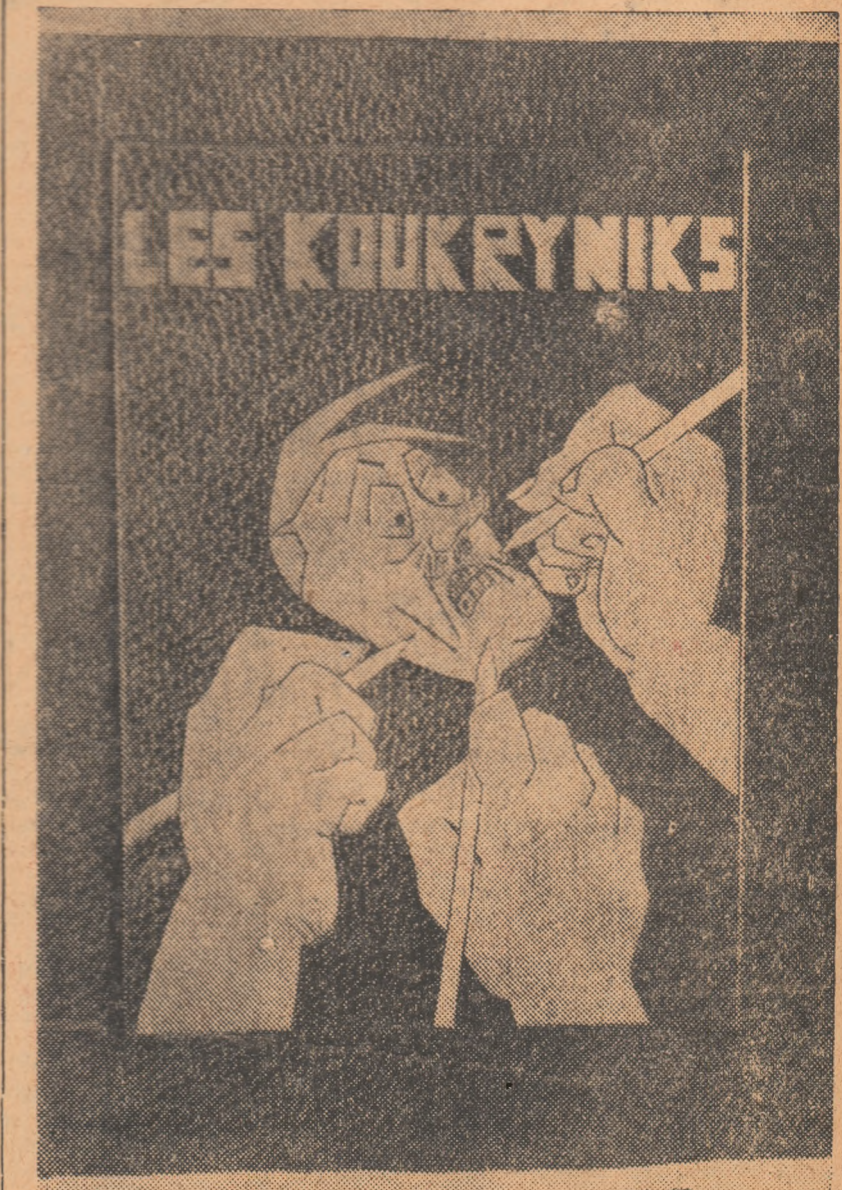
imate eroisme, a izbutit să scrie cu durere și pasiune versurile — atunci și mereu actuale — despre Zoia.

— Un exemplu pentru mulți scriitori care ce trecerea unui timp îndelungat de la consumarea evenimentului pina la elaborarea oerelor de artă.

— Intr-adevar, poemul „Zoia” înfirmă teoriile despre „distanța” necesară între fapt și reflectarea lui artistică. „Distanța” aceasta trebuie în-

V. R.

(Continuare in pag. 6)

ELLA GANGICOV, „Copertă legată in piele la Albulul Kukirniks”

VITRINA

ION CĂLUGĂRU:

„Casa Șoarecilor”

In „Casa Șoarecilor”, volum care adună schițe și nuvele publicate in periodice între anii 1921—1947, ne întâlnim nu o dată cu Ion Călugăru din „Căil lui Ciblicoi” și „Copilăria unui netrebnic”. Culegerea este aproape in întregime o suita autobiografică. Buimăș al Tîrrei își poartă trandie destinul din mahalaua piezișă a țirgului mohorit, spre uita boierească cu liniste severă și lumină visată a școii. De acolo prin trairul studentesc cu „cantina grajă și mîncarea chin” și apoi, țirziu, in redacția cu „oameni înșovărați, ne-căjiți, dezamăgiți, țirind după sine o imensă tristete”. E un destin amar in care bucuriile, chiar cele mai mari, au todeauna un gust strepezit.

Lumea lui Călugăru este aici, ca și in cea „vastă pictură murală” cum numea G. Calinescu „Copilăria unui netrebnic”, o lume a celor înșinși de puterea domnitoare a ba-

nului. Un omul profesor de provincie, întodeuna linist și zădărnici căușoște o vreme un trai mai lenșicior datorită gustului subit al machetărilor de a-și invăta candidatele la măriții frațuzeste și cîntarea le pian. Războiul a pus însă capăt „scritelii” boierilor și, bineînțeles, îndestulării profesorului care sifrește tragic, alungat din casa într-o cară noaptea de iarnă, de proprii-o copii, sălbăticiți de mizerie și suferință. Un tăietor de lemne, decupat parca din picturile mexicane, trudește tot anul, mulumindu-se in așa timp cu ceasă și mămăligă, stringind puținii bănuți pentru ca să poată chești in voce cele trei zile de Paști. O mamă, pentru a-și hrăni copilul, își vinde trupul cu minuța, oficind in chiar camera în care copilul plînge stins, iar buzi-ca geme pe cuptor după o bucată de alămie. Buimăș se hrănește me-

Z. Ornea

(Continuare in pag. 6)

MIHNEA GHEORGHIU:

„Scene din viața

lui Shakespeare”

Dacă faci biografia unui scriitor numai după documente sau numai după mărturiile contemporanilor săi, riști să greșești. Unele pot fi sardine, celelalte prea părtințoase sau pline de neînțelegere. Va rezulta o imagine rece, și in consecință fără exactitatea vieții. De multe ori, însă, între conținutul oerei și experiența proprie a creatorului există acea relație directă

care face ca impresiile, observațiile asupra societății și a oamenilor, opiniile politice, să treacă pe nesimțite in ceea ce prozatorul, poetul sau dramaturgul așterne pe hirtie. O strofă, un monolog, o pagină de roman capătă valoarea unui document de înțepesție care contribuie substanțial la înțelegerea personalității in discuție. Despre Shakespeare se știe și foarte puțin și foarte mult. Puțin, pentru că azi încă specialiștii discută dacă marele poet dramatic a trăit aievea sau dacă oeră îi aparține parțial sau in întregime. Mult, pentru că s-au păstrat descur de date, informații ale celor care l-au cunoscut, știri din epoca in care a trăit sau din cea imediat următoare. S-a păstrat mai ales uriașul document uman al poemelor, dramelor și comedilor sale. Mihnea Gheorghiu a scris, bazat pe asemenea elemente diverse, o carte interesantă: „Scene din viața lui Shakespeare”. Există un fond al cărții al-

Horia Stancu

(Continuare in pag. 6)

Dumitru Micu

(Continuare in pag. 6)

PRESTIGIUL IDEOLOGIC, ȘTIINȚIFIC AL CRITICII LITERARE

Se desășoară în prezent discuții despre revistele noastre pe linia aprofundării obiectivității și se erit păreri despre lipsurile ei. Critica noastră științifică, marxistă, a înregistrat o experiență destul de bogată, și o privire exigentă asupra drumului ei este binevenită.

Trebuie subliniate progresele înregistrate în ultimul timp de către revistele noastre pe linia aprofundării analizei literare, a subtilității și rafinamentului în discuție. A crescut capacitatea criticii noastre literare de a analiza specificul creației artistice.

Aceasta este problema fundamentală pe care trebuie să o abordeze critica literară. Un scriitor este cu atât mai mare — spune Ghera — cu cât el reușește să redea mai puternic, cu mai multă artă simțămîntele și ideile cele mai înaintate ale epocii lui.

numi al luptătorului — ilustrat azi de Iemue, Victor Tulbure, Miha Dragomir, Dan Deșliu, Eugen Frunză, N. Tăutu și alții. Vorbind însă despre profilul poeziei lui Aurel Rău, cronica completează astfel explicația un privire la tipul liric al luptătorului: „Aurel Rău nu este deci un luptător în sensul arătat mai sus, și din volum lipsește poeziile ocazionale sau povestirile verificate, cu chiaburi asazini și incendiari, cu peripeții agrare sau industrialopolifiste. Bine a făcut poetul că nu a publicat fabricate pentru care nu se simțea chemat. Acesta să fie oare tipul liric al luptătorului, în sensul arătat mai sus? În asemenea fabricate constau deci poeziile create de „tipul liric al luptătorului“? Desigur că nu aceasta a vrut să demonstreze autorul cronicii, ci vestejirea schematicului a fost ținta sa. Tematica însă nu poate fi confundată cu modul în care este realizată. Sarcinile militante ale literaturii noastre nu au fost inventate de schematicism, ele au fost impuse de realitatea obiectivă.

Critica literară a dobândit în ultimii ani succese importante în aprofundarea seriozității științifice, aducând contribuții însemnate la studierea fenomenului literar actual, la dezbaterile problemelor estetice și literare. Volumul de studii critice apărute în ultimul timp — „Incerări critice“ de Paul Georgescu, „Cronici literare“ de O. S. Crohmalniceanu, „Drumuri literare“ de S. Iosifescu, „Furul Ariadnei“ de I. Vitrner, „Cronici“ de Savin Bratu, „Porand de la clasic“ de Vera Călin — constituie mărturia unei activități rodnice și aduc un aport prețios în fruntul criticii noastre științifice.

Sarcinile criticii literare nu pot fi rupte de sarcinile militante ale literaturii noastre actuale, de tendința noțională a literaturii realiste-socialiste pe care este chemată să o analizeze. În ce măsură romanul, nuvela sau poezia analizată reflectă realitatea socială, tendința ei revoluționară, spiritul caracteristic oamenilor ei înaintați? Contribuție oare opera discutată de critică la promovarea acestei realități sau la negarea ei? Pulsul ei bate în același ritm cu eforturile milioanelor de oameni care construiesc socialismul sau ficțiile molcom, departe de frământările lor? Experiența celor mai valoroase creații ale literaturii și artiștii noștri, capodoperele tuturor timpurilor dovedesc că legătura creatorului cu ideile înaintate ale vremii sale este condiția esențială pentru realizarea artistică a marilor opere.

Dezvoltarea criticii literare este strins legată de munca în domeniul estetic, de elaborarea principiilor estetice fundamentale ale literaturii realiste-socialiste.

Dezvoltarea criticii literare este insușirea concepției estetice științifice, marxiste, grija pentru formularea unor aprecieri clare, lipsite de echivoc, asupra orientării politice, ideologice a operelor analizate, asupra valorii ei artistice.

PAUL MIRACOVICI

„Drăgălea“

Desi conștient observăm schimbările și îndreptările care privesc la mândria artistică, unele erori notabile în mod constant îndreptăm la de conștient politic al volumului recenzat. În „Lirica Doinii Sălbății“ („Gazeta literară“) se vede că un mare și mai nouă parte a versurilor poetului stă sub semnul unei problematici morale generale. La prima vedere putem amesteca în actualitatea imediată: „Nu e un rețor, nici o laudă, e o constatare“ — se spune în notă.

Critica literară pot aduce cu succes contribuția lor științifică, de pe poziții marxiste, la discuțiile care au loc astăzi cu privire la problemele estetice și teoriei literare.

CRONICA LITERARĂ

Marin Iancu Nicolae este, pentru cei mai mulți, un nume necunoscut. Pentru prima oară îl găsim pe coperta unei cărți.

in care mina de scriitor se relevă cert: omul are, după 40 de ani, aminlirea limpede a detaliilor unei întâmplări năprasnice, astfel cum și le-a re-memorat în dese rânduri, și a avut intuiția artistică de a le reproduce simplu și minulos, cititorului.

Pe lângă faptul că are calități esențiale scriitorului.

Știe să aleagă momente revelatoare pentru o dramă, pentru un proces științific. Astfel cum reiese din povestirile ce sînt de fapt amintiri. Nu se pierde în detalii literare, dar înțelege când trebuie să aploneze detaliile în jurul unei întâmplări. Ca în cazul nenorocirii cu focosul. Sau în cazul morții unei fetițe, cu prima ei pășură în brațe, Marin Iancu Nicolae știe să reflecte, printr-un caz personal, o lume, o stare socială și morală.

MARIN IANCU NICOLAE: „Focosul“

peră în marea ei intensitate. Prin copiii și prin literatura sovietică. Trei picături în vizuina, în aduce cărți și-i citește. Ostrovski și Meresiev i-au dat exemplu unor „oameni care ca și mine au fost puși în situații groaznice din care au ieșit învingători și chiar fericiți“.

Marin Iancu Nicolae, care se gîndea la sinucidere, a făcut o înnoțenie: a descoperit o posibilitate de a scrie fără să vadă și primele cuvinte au fost: „Nu mă voi sinucide — voi încerca să scriu“, cîlțite și verificate astfel ca izibile de trei fetițe... Volumul apărut dovedește că omul lipsit de lumina ochilor s-a așternut la lucru cu perseverență.

Știe și să picteze, în culori sumbre și grele, un tablou dramatic, prin desăcarea gesturilor și înregistrarea lor directă, simplă, fără intervenții, lăță pe părțile unei fete de la țară, care s-a sinucis cu sodă caustică („Si-a făcut stăpînul rîs de ea“). Oamenii o duc acasă, într-o căruță, trasă de boi.

„Cînd a trecut șanțul drumului, ca- rul s-a hurducat izbindu-se în osiile fără arcuți și capucul s-a desprins de pe sicriu, alunecînd într-o parte... Chipul morții apare brusc în deschi-zătură. „Doi ochi sticloși privesc prin-te genele lungi și mătoase, răsfrînte copilărește, seninul tulbure al toamnei.“ „Femeia de la picioarele sicriului, in-dobitocită, privește îndelung chipul tă-cut și indiferent, apoi dă un fîpăt ce

G.H. IVANCENCO

„In drum“

81 de ani de la războiul pentru Independență

Clasicii noștri și 1877

vințele simple ale suc-cintelor știri oficiale trezeau poate un mai mare entuziasm în rîndurile cititorilor gazetelor de acum 80 de ani, decît multe versuri palide care sub un învelis patriotard de circumstanță ascundeau o penibilă lipsă de idei. Căderea redutei Grivița și anunțata în Monitorul oficial din 2 septembrie 1877 într-o frază de concizie emoționantă: „După o luptă crîncenă în care rușii și romîni s-au purtat ca lei, marea redută Grivița, care domină toate pozițiunile fortificate ale turcilor, a fost luată cu asalt.“ („Monitorul oficial“ 2/14 sept. 1877).

Dintre poezii care, spontan, chiar în timpul războiului de independență, au cîntat eroismul soldaților noștri, re-linem astăzi pentru realizările lor tra-nice, numele lui Vasile Alecsandri și al lui Alexandru Macedonski. Mai puțin cunoscut ca poet al frîm-tămintelor zile de război, Macedonski a fost (depun mărturie colecțiile ziarelor: Telegraful, Vestea, Pressa), alături de Vasile Alecsandri, cîntărețul vite-jei ostașilor de rînd, al acelei mul-timi anonime, ruptă de la muncile cîmpului, care, în speranța unei vieți mai bune, își vărsau singele pe ci-murul de bătaie al Bulgariei înrobite. Interesant e faptul că, alăturîndu-se și contribuînd într-o anumită măsură la entuziasmul colectiv, cei doi poeți nu au cîntat să justifice războiul în general, ci au cîntat războiul cu caracter eliberator, la care se alău-raseră trupele noastre. În Odă dedi-cată armatei romine, scrisă în august 1877, Macedonski exprimă clar această atitudine:

neii 40 franci pentru plata pășunatului și neputînd achita această sumă pînă la concentrarea sa, acum se anunță de familie că i se vinde pentru aceste, chite de porumb, o vișoară și vasele vîiet, precum căzi, butoaie, vin etc., pentru care roagă regimentul să bine-voașcă a interveni sau să fi așteptat pînă la a sa întoarcere, sau a i se vinde numai aceste cifră datoria, iară nu tot ce are.“ (Documente privind istoria Romîniei, vol. IV).

Peacea e dulce!... Dar în sclavie, / Astfel de puce nu-mi place mie! / Re-zebelul crîncen mai bine fie! / În lan-turi, trairul, e chin amar. („Odă dedicată armatei romine“)

Legăți de festivitatea momentului pe care îl cîntau, alți Alecsandri în Ostașii noștri, cit și Macedonski în Vint de primăvară, Stegarul, Fluierul coboanului, Odă dedicată armatei romine) pe trecut toți în general pește aspectele întunecate ale vieții de pe front sau din țară. Poetul popular satirizează într-o strofă plină de plasticitate „eroismul“ celor ce erau departe de exemplul căpitantului Valter Mărăceanu sau al maiorului Ștefan (fapt pe care îl sesizează și Alecsan-dri în Capitănel Roman): „Oștile stau fafă-n fafă / Maiorii la ombutanfă / Coloneii-n departare / Generalii la hotare“.

Ilustrată în primii ani de penele unui Alecsandri, Macedonski, Gane (care publică în numărul din 1 Ianuarie 1978 al „Convorbirilor literare“ povestirea autorului Florin Curceanu), literatura războiului de independență, privită în perspectiva timpului, se îmbogățeste cu pagini noi, multe de sportivă valoare artistică.

Scriindu-i la 1 noiembrie 1877 poetul Edouard Grenier, fost între 1854 și 1856 secretar al prințului Grigore Ghica, Vasile Alecsandri își arată repulsiunea față de măchurile organizate. „Urăsc toate războaiete pentru că le-am văzut grozăvile atit în Crimeea, cit și în Italia și Franța, dar mărtur-riresc că urăsc și mai mult grozni-ciile de măchurile ce înșingerează acum maturalie Dunării...“ (Scrisori inedite, 1855-1885). Consemnarea acestei pozi-ții profund umane nu se face în detrimentul aprecierii lucide a situa-ției: soldatul romîn urmărește un țel nobil și ca atare poetul (nu numai

Despre soarta tragică a familiilor rămase acasă și supuse la aceleași greli brel s-au scris mai tirziu pu-rii realiste. Din anii războiului au rămas, ca documente, scrisori ce con-stituie violente acte de acuzare împo-triva unui regim care, beneficiar al sacrificiului oamenilor de rînd, a con-tinuat sistematic politica de aspirare a țărînimii, lovind necruțat în fa-miliile rămase fără apărare:

Recent s-au desfășurat la Moscova festivitățile din cadrul decadelor arti-ci și literarilor georgieni. Am putut re-marcă cu acest prilej că, în răstimpul care a trecut de la prima decadă care a avut loc în urmă cu 21 de ani, ar-tiștii R.S.S. Georgieni au progresat „considerabil, au ridicat din rîndurile lor noi și valoroase talente. Am ascultat rapoartele despre poezia georgiană con-temporană, în care s-a vorbit pe larg despre creația lui Iosif Grigaspov, Ghiorghi Leonidze și Irakli A-bașidze. S-a mai vorbit aici despre străvechea tradiție poetică a literaturii georgiene, ale că-rei izvoare pornesc din folclorul luptei pentru liberate și care astăzi cîntă triumful viteji descăsuțate, senine, a popoarelor sovietice. S-a vorbit astfel despre personalitatea lui Șota Rusta-veli și despre Iliia Cececeavașev, pentru a se continua analiza poeziei georgi-ene cu operele recente ale maeștrilor epocii sovietice. S-a pomenit cu acest prilej despre răspîndirea largă pe care o are în străinătate literatura georgiană, amintindu-se despre tradu-cerea recentă în romînește a poemului de Valoarea universală „Viteazul în peie de tigr“, tălmăcire semnată de poetul Victor Kernbach.

*) Din „Lupta de clasă“ nr. 3/1958.

„Ceapă Costache, din districtul Rimnicu-Sărat, plasa Rimniculul de Sus, comuna Băleni, datorînd comu-

mișcărilor, a micilor fapte care lu-minează semnificația întîmplărilor pe-vestite, fără comentarii retorice și fără analize sentimentale. Focosul, Amintiri—amintiri, Zarzărul Duma-nesci, sint cele mai izbutite, pentru că au în ele mai puține intervenții ale autorului. Și-a făcut stăpînul rîs de ea oferîm rîndurile remarcabile pe care le-am citat, însă cuvîntul explicativ și poizizarea le înecă.

Interlocutorul meu m-a vorbit apoi, cu multă căldură, despre legăturile din ce în ce mai strînse care se sta-bilesc între scriitorii georgieni și cel romîni. „Dacă ne gîndim la strămoșii literaturii popoarelor prietene dețin din ce în ce mai frecvente. Este un act firesc în complexul manifestărilor reciproce de prietenie între popoarele iubitoare de pace. Eu, personal, a con-tinuat Grigol Abașidze, mă simt pro-funat legat de sufletul acestui popor care a dat omenirii un poet genial ca Mihail Eminescu. Nu vă pot spune cit mă simt de fericiț la gîndul că prima editie a versurilor sale aiese în traducerea mea s-a epuizat imediat și că acum în librării orașelor georgi-ene se așteaptă cea de a doua ediție“.

„Auzindu-și citite povestirile, Marin Iancu Nicolae trebuie să facă, după scriere, o epurare a textelor, lăsîndu-și reliefaie puternic faptele și mișcăriile, revelator. Iși va perfecționa felul pro-priu de povestire.

Interlocutorul meu m-a vorbit apoi, cu multă căldură, despre legăturile din ce în ce mai strînse care se sta-bilesc între scriitorii georgieni și cel romîni. „Dacă ne gîndim la strămoșii literaturii popoarelor prietene dețin din ce în ce mai frecvente. Este un act firesc în complexul manifestărilor reciproce de prietenie între popoarele iubitoare de pace. Eu, personal, a con-tinuat Grigol Abașidze, mă simt pro-funat legat de sufletul acestui popor care a dat omenirii un poet genial ca Mihail Eminescu. Nu vă pot spune cit mă simt de fericiț la gîndul că prima editie a versurilor sale aiese în traducerea mea s-a epuizat imediat și că acum în librării orașelor georgi-ene se așteaptă cea de a doua ediție“.

CERUL ÎNCEPE LA ETAJUL III

sub poartă, pe o placă de marmură este gravat și numele meu. Adică numele meu slovacizat: František Munteanu. (Trebuie știut că în general în Cehoslovacia numele patrioților care au căzut pentru eliberarea patriei sînt gravate pe plăci de marmură fixate sub porțile caselor unde au locuit eroii respectivi). Placa cu numele dumneavoastră este pe strada Ștefani, a continuat ea.

— Pe strada Ștefani, numărul 22, nu-i așa?

— De unde știi? S-a mirat ea. Probabil crezuse că îmi spusese o nouă tate, sau în orice caz că îmi servise o cafea.

— Știu, fată dragă, i-am răspuns, ridicîndu-mi. Știu, pentru că František Munteanu care a murit în strada Ștefani 22, sînt chiar eu. Nu mai trebuie să-ți spun ce e ochi m-a privit. Probabil a crezut că sînt zmințit, sau în orice caz ceva asemănător, pentru că și-a smuls brațul și s-a dat cu un pas îndărăt. Am continuat să zîmbesc și am rugat-o să mă ducă în strada Ștefani 22. De fapt n-ai fi trebuit să mă conducă ea. Cunoșteam drumul destul de bine. Pe vremuri, în timpul războiului, i-am bătut de multe ori.

asa din strada Ștefani 22 e o clădire înaltă, veche, în formă de cazarmă. Sub poartă era într-adevăr o placă de marmură și pe placă numele meu: František Munteanu. Sub numele meu încă două nume: Otokar Stolar și Jiri Slavacek. Acolo sub poartă mi-am dat seama că sînt un om norocos. Pentru că în fond lucrurile s-ar fi putut aranja și în felul în care era gravată placa de marmură: adică să nu mai fi fost în viață ci să fi fost doar un nume, o amintire și nimic mai mult. Un nume gravat pe o placă de marmură în fața căreia, poartă, portul, atunci cînd deschide ușa, urmează întîrziții, să facă eventual o mică plecăciune. Atîl. Probabil că am fost emoționat pentru că Linda m-a strîns de braț și m-a tras deoparte.

— La ce vă gândiți, domnule František?

— La ce?... N-aș putea să-ți răspund, fată dragă. Un singur lucru știu însă: tare aș vrea să mă îmbăt.

— Am acasă o sticlă de vin de coacaze. Dacă vă place vinul de coacaze, atunci...

— Bine, dar ce o să spună părinții că te întorci acasă cu un om străin?

— N-am părinți. Locuiesc singură. Vă rog să nu mă refuzați. Cred că am descifrat din vocea ei mai mult decît o simplă invitație. M-am învînt.

— Așa-i mi-ai mirat să fi respins tu o asemenea invitație?

— Da. În general nu sînt omul care respinge invitațiile. I-am spus să plecam. Spre mirarea mea, ea a arătat spre scări.

— Locuiesc aici, mi-a spus. La etajul trei.

— În casa asta, la etajul III? E ciudat. Locuiești tocmai acolo de unde începe cerul.

— Nu înțeleg.

— Mai demult, am mai fost în casa asta. Am fost și la etajul trei. De fapt am vrut să asc la etajul patru, dar etajul patru nu mai era. Fusesse distrus de o bombă. Căutam un doctor.

— Tu nu l-ai găsit, în schimb, aș putea reieși din scrisoare, ea l-a găsit și... „intervenția lui a fost rodnică“.

— Am trecut peste ironia nevestei-mi. Am continuat să-i vorbesc despre vizita mea la Linda. Și adevărul e că povestea scrisorii a început abia din clipa aceea.

Am urcat la etajul trei. Linda locuia într-o garsonieră modest mobilată, dar aranjată cu gust. Peste tot, pe dușap, pe noptiere, pe scaune, prin colțuri erau aruncate caiete și cărți de școală. În bibliotecă am descoperit și o carte de a mea, tradusă în nemțește. Ciochirlă. Mi-a spus că a citit-o. N-am vrut să-i cer părerea, dar nici n-aș fi avut timp. Linda m-a poțit într-un lotolui, mi-a adus sticla de vin, apoi cu oarecare ștergare voită, s-a așezat în fața mea, pe covor. Probabil a vrut să creze o atmosferă intimă, familiară. M-a servit cu niște țigări, chești, tari, asemănătoare cu „Naționalele“ noastre și mi-a turnat din vin. Vinul era amar și un buchet serios. Trebuie să marturisesc că la vinuri mă pricep: ca tarie semăna cu vinurile moldovenești de pătru, cinci ani, în-nute în butoaie mici. După primul pahar mi-am dat seama că am să mă îmbăt. Într-un fel doream acest lucru: și pentru placa de marmură de sub poartă și pentru că Linda începea să-mi placă. Am descoperit că nu numai fața ei era mîșină, ci și umerii. O dată cînd s-a plecat spre mine să-și aprindă țigara, prin deschizătura rochiei strîmte i-am văzut conturul sîniilor; strîmte i-am împănii. Sub rochie nu purta fustă. Poate și acest amănunt m-a îndemnat să mă bea un pahar. Era o vizită foarte ciudată. Stăteam amîndoi tăcuți, uitîndu-ne unul la celălalt. Vorbeam destul de prost nemțește dar nu acesta era motivul că nu puteam lega o conversație. Ce aș fi putut să-i spun? În afară de placa de marmură de sub poartă nu aveam nimic comun. O dată chiar m-am sculat să plec. Linda m-a privit uimită și m-a întrebare dacă nu mă simt bine la ea.

— Ba da, fată, i-am răspuns, și intenționat am omis cuvîntul dragă. Mă simt bine aici, dar știi, e ciudat. Tu nu cunosc, nu știu cine ești și stau cu tine ca și cum ne-am fi înțîlnit de mii de ori. Dacă n-ai, nu garantez că n-am să-ți mîngîm umerii. Te-aș ruga, dacă într-adevăr mai dorești să rămîn, să te scoli de pe covor și să te așezi pe un scaun.

Linda și-a aranjat un scaun chiar în fața mea. Într-un fel eram mai aproape decît înainte, totuși în poziție mai puțin intimă.

— Sînteți mai mulțumit dacă stau pe scaun?

— Da.

Adevărul era că eram mai ne-mulțumit. Stăteam față în față, tăcuți, și nu-mi venea nimic interesant în minte. Ar fi trebuit, ca scriitor, să fiu spiritual, s-o distrez. Ea, probabil, și-a dat seama de încercarea mea și a început să zîmbescă.

— Nu e nevoie să-mi spuneti reea părta ceva. Gazda sînt eu, e sînt deatoare să vă distrez. Dar mie-țeamă că vă plăcisește.

— Nu, fată.

— De ce nu-mi spuneți „fată dragă“?

Mai toamnă-mi un pahar de vin, și așează-te pe covor. Da, și poți să-ți ștergi și lacrimile. Nu trebuie să plîngi.

— Sînteți un om foarte ciudat. Nevasta mea nu pare convinsă de afirmația ei:

— Și numai atît a găsit să-ți spună, că ești ciudat?

— Da.

— Bă da. De ce de ce și-a scris despre doctor?

— Ascultă-mă, și te rog nu mă mai întrebare. În Bratislava am fost pentru prima oară în patruzeci și trei. Pe atunci era un oraș cenușiu, trist. Erau zilnic bombardamente. Eu eram marinier și transportam pe un șlep 80 de vagoane de proiectile. Nu era ușor să fiu marinier pe atunci.

— Ce e îmi spui e legat de scrisoarea Lindei?

— Da. Din douăzeci de șleperi care porneau din Innsbruck sau de la Viena ajungeau pînă la destinație, în Bulgaria, patru sau cinci. Celelalte erau ori bombardate ori sereau în aer din cauza minelor. Spuneam, a-veam în șlep 80 de vagoane de proiectile și am primit ordin să opresc pentru demagnetizare la Bratislava. Eu nu trebuia să fiu de față la această operație. Am primit o permisiune de 24 de ore. Cum era și normal am plecat în oraș și mă îmbăt. Era singurul lucru pe care îl puteam face. Bani aveam berechet. În afară de salariu primeam prima și la tonaj și la kilometru. Funcționarii slovaci din port mi-au întocmit un certificat de circulație liberă în oraș cu numele meu slovacizat: František. Cu bani și cu legitimația în buzunar am outreierat toate circumiile din port, pe urmă, aducîndu-mi amînte că atacurile aeriene se concentrău de obicei asupra portului, am continuat colindarea circumiilor din centrul orașului. Pe la șase seara eram beat mort. Așa mi-a găsit o patrule germană. Soldații mi-au cerut legitimația de liberă circulație, apoi m-au întrebare unde stau. Am arătat spre o casă alăturată. Nu știu de ce mi s-a părut că blocul acela în formă de cazarmă seamănă cu un vas. M-au dus în pivnița casei, la adăpost și au întins arma spre primul cetățean.

— Tu mai ai care semeni cu un jidan, îl cunoști pe asta? Au arătat spre mine. Spune că locuiește aici. E adevărat?

— În cabina de sus, am arătat eu spre tavă.

Cetățeanul m-a privit bănuitor, și dinu-și seama că are de-a face cu un om beat a spus da. Pe atunci nu știam încă de ce fusese atît de speriat: era într-adevăr evreu. Se numea Hofmann Armin și evadase o vreme zile în urmă dintr-un transport dirijat spre Maidanek. Avea și o lică de vreo trei sau patru ani, tînsă și ea cu mașina zero, care se juca într-un colț cu un ursuleț jerpelit.

— Linda?

— Da. Linda. Era o fetiță urlică, slabă. Ceilalți oameni din pivnița, niște mici burghezi, se temeau de mine ca de dracu'. Numai o singură femeie nu-mi dădea atenție. O nemțoaică grasă, însărcinată, care se văta de durere, m-am culcat pe jos

Cu legitimația în buzunar și cu inima în dinți a părăsit adăpostul. Nu s-a mai întors niciodată. L-am găsit a doua zi împuscat în fața șlepei. Avea tot pieptul curiut de gloanțe. Tînea în mîna o servietă plină cu instrumente medicale și rezemat de el era un cartonaș cu un text scris cu litere roșii:

Așa păfesc hoții care fură în timpul alarmelor aeriene.

Eu am fost arestat de poliția slovacă și, la insistențele mele, dus la comandamentul portului. Acolo am fost identificat și trimis pe șlep. Mai tîrziu, după trei luni, cînd am oprit din nou la Bratislava m-am dus în strada Ștefani 22, să mă interesez de fata lui Hofmann. Fusesse ridicată de Crucea Roșie și trimisă într-o colonie de copii orfani. Asta e povestea Lindei.

— Și atunci ce înseamnă scrisoarea pe care ți-a trimis-o?

— Încă în seara aceea cînd am fost la ea ne-am dus să căutăm pe vechii locatari. Dintre cei vechi nu mai era decît doctorul. El își amintea perfect de cele întîmplate. L-am rugat să intervină pe lângă Statul Popular să schimbe numele de pe placa de marmură de sub poartă, intervenția lui se pare că a fost rodnică. Și miile de sărutări, cred, mi se cuvin. Și acum te rog, mai adă-mi o cafea. Tot mare, dacă se poate. Am să scriu o povestire despre o fată care mi-a plăcut foarte mult.

Francis Munteanu

Ilustrații de IULIAN OLARIU

— Tu nu l-ai găsit, în schimb, aș putea reieși din scrisoare, ea l-a găsit și... „intervenția lui a fost rodnică“.

— Am trecut peste ironia nevestei-mi. Am continuat să-i vorbesc despre vizita mea la Linda. Și adevărul e că povestea scrisorii a început abia din clipa aceea.

Am urcat la etajul trei. Linda locuia într-o garsonieră modest mobilată, dar aranjată cu gust. Peste tot, pe dușap, pe noptiere, pe scaune, prin colțuri erau aruncate caiete și cărți de școală. În bibliotecă am descoperit și o carte de a mea, tradusă în nemțește. Ciochirlă. Mi-a spus că a citit-o. N-am vrut să-i cer părerea, dar nici n-aș fi avut timp. Linda m-a poțit într-un lotolui, mi-a adus sticla de vin, apoi cu oarecare ștergare voită, s-a așezat în fața mea, pe covor. Probabil a vrut să creze o atmosferă intimă, familiară. M-a servit cu niște țigări, chești, tari, asemănătoare cu „Naționalele“ noastre și mi-a turnat din vin. Vinul era amar și un buchet serios. Trebuie să marturisesc că la vinuri mă pricep: ca tarie semăna cu vinurile moldovenești de pătru, cinci ani, în-nute în butoaie mici. După primul pahar mi-am dat seama că am să mă îmbăt. Într-un fel doream acest lucru: și pentru placa de marmură de sub poartă și pentru că Linda începea să-mi placă. Am descoperit că nu numai fața ei era mîșină, ci și umerii. O dată cînd s-a plecat spre mine să-și aprindă țigara, prin deschizătura rochiei strîmte i-am văzut conturul sîniilor; strîmte i-am împănii. Sub rochie nu purta fustă. Poate și acest amănunt m-a îndemnat să mă bea un pahar. Era o vizită foarte ciudată. Stăteam amîndoi tăcuți, uitîndu-ne unul la celălalt. Vorbeam destul de prost nemțește dar nu acesta era motivul că nu puteam lega o conversație. Ce aș fi putut să-i spun? În afară de placa de marmură de sub poartă nu aveam nimic comun. O dată chiar m-am sculat să plec. Linda m-a privit uimită și m-a întrebare dacă nu mă simt bine la ea.

— Ba da, fată, i-am răspuns, și intenționat am omis cuvîntul dragă. Mă simt bine aici, dar știi, e ciudat. Tu nu cunosc, nu știu cine ești și stau cu tine ca și cum ne-am fi înțîlnit de mii de ori. Dacă n-ai, nu garantez că n-am să-ți mîngîm umerii. Te-aș ruga, dacă într-adevăr mai dorești să rămîn, să te scoli de pe covor și să te așezi pe un scaun.

Linda și-a aranjat un scaun chiar în fața mea. Într-un fel eram mai aproape decît înainte, totuși în poziție mai puțin intimă.

— Sînteți mai mulțumit dacă stau pe scaun?

— Da.

Adevărul era că eram mai ne-mulțumit. Stăteam față în față, tăcuți, și nu-mi venea nimic interesant în minte. Ar fi trebuit, ca scriitor, să fiu spiritual, s-o distrez. Ea, probabil, și-a dat seama de încercarea mea și a început să zîmbescă.

— Nu e nevoie să-mi spuneti reea părta ceva. Gazda sînt eu, e sînt deatoare să vă distrez. Dar mie-țeamă că vă plăcisește.

— Nu, fată.

— De ce nu-mi spuneți „fată dragă“?

— Tu nu l-ai găsit, în schimb, aș putea reieși din scrisoare, ea l-a găsit și... „intervenția lui a fost rodnică“.

— Am trecut peste ironia nevestei-mi. Am continuat să-i vorbesc despre vizita mea la Linda. Și adevărul e că povestea scrisorii a început abia din clipa aceea.

Am urcat la etajul trei. Linda locuia într-o garsonieră modest mobilată, dar aranjată cu gust. Peste tot, pe dușap, pe noptiere, pe scaune, prin colțuri erau aruncate caiete și cărți de școală. În bibliotecă am descoperit și o carte de a mea, tradusă în nemțește. Ciochirlă. Mi-a spus că a citit-o. N-am vrut să-i cer părerea, dar nici n-aș fi avut timp. Linda m-a poțit într-un lotolui, mi-a adus sticla de vin, apoi cu oarecare ștergare voită, s-a așezat în fața mea, pe covor. Probabil a vrut să creze o atmosferă intimă, familiară. M-a servit cu niște țigări, chești, tari, asemănătoare cu „Naționalele“ noastre și mi-a turnat din vin. Vinul era amar și un buchet serios. Trebuie să marturisesc că la vinuri mă pricep: ca tarie semăna cu vinurile moldovenești de pătru, cinci ani, în-nute în butoaie mici. După primul pahar mi-am dat seama că am să mă îmbăt. Într-un fel doream acest lucru: și pentru placa de marmură de sub poartă și pentru că Linda începea să-mi placă. Am descoperit că nu numai fața ei era mîșină, ci și umerii. O dată cînd s-a plecat spre mine să-și aprindă țigara, prin deschizătura rochiei strîmte i-am văzut conturul sîniilor; strîmte i-am împănii. Sub rochie nu purta fustă. Poate și acest amănunt m-a îndemnat să mă bea un pahar. Era o vizită foarte ciudată. Stăteam amîndoi tăcuți, uitîndu-ne unul la celălalt. Vorbeam destul de prost nemțește dar nu acesta era motivul că nu puteam lega o conversație. Ce aș fi putut să-i spun? În afară de placa de marmură de sub poartă nu aveam nimic comun. O dată chiar m-am sculat să plec. Linda m-a privit uimită și m-a întrebare dacă nu mă simt bine la ea.

— Ba da, fată, i-am răspuns, și intenționat am omis cuvîntul dragă. Mă simt bine aici, dar știi, e ciudat. Tu nu cunosc, nu știu cine ești și stau cu tine ca și cum ne-am fi înțîlnit de mii de ori. Dacă n-ai, nu garantez că n-am să-ți mîngîm umerii. Te-aș ruga, dacă într-adevăr mai dorești să rămîn, să te scoli de pe covor și să te așezi pe un scaun.

Linda și-a aranjat un scaun chiar în fața mea. Într-un fel eram mai aproape decît înainte, totuși în poziție mai puțin intimă.

— Sînteți mai mulțumit dacă stau pe scaun?

— Da.

Adevărul era că eram mai ne-mulțumit. Stăteam față în față, tăcuți, și nu-mi venea nimic interesant în minte. Ar fi trebuit, ca scriitor, să fiu spiritual, s-o distrez. Ea, probabil, și-a dat seama de încercarea mea și a început să zîmbescă.

— Nu e nevoie să-mi spuneti reea părta ceva. Gazda sînt eu, e sînt deatoare să vă distrez. Dar mie-țeamă că vă plăcisește.

— Nu, fată.

— De ce nu-mi spuneți „fată dragă“?

— Tu nu l-ai găsit, în schimb, aș putea reieși din scrisoare, ea l-a găsit și... „intervenția lui a fost rodnică“.

— Am trecut peste ironia nevestei-mi. Am continuat să-i vorbesc despre vizita mea la Linda. Și adevărul e că povestea scrisorii a început abia din clipa aceea.

Am urcat la etajul trei. Linda locuia într-o garsonieră modest mobilată, dar aranjată cu gust. Peste tot, pe dușap, pe noptiere, pe scaune, prin colțuri erau aruncate caiete și cărți de școală. În bibliotecă am descoperit și o carte de a mea, tradusă în nemțește. Ciochirlă. Mi-a spus că a citit-o. N-am vrut să-i cer părerea, dar nici n-aș fi avut timp. Linda m-a poțit într-un lotolui, mi-a adus sticla de vin, apoi cu oarecare ștergare voită, s-a așezat în fața mea, pe covor. Probabil a vrut să creze o atmosferă intimă, familiară. M-a servit cu niște țigări, chești, tari, asemănătoare cu „Naționalele“ noastre și mi-a turnat din vin. Vinul era amar și un buchet serios. Trebuie să marturisesc că la vinuri mă pricep: ca tarie semăna cu vinurile moldovenești de pătru, cinci ani, în-nute în butoaie mici. După primul pahar mi-am dat seama că am să mă îmbăt. Într-un fel doream acest lucru: și pentru placa de marmură de sub poartă și pentru că Linda începea să-mi placă. Am descoperit că nu numai fața ei era mîșină, ci și umerii. O dată cînd s-a plecat spre mine să-și aprindă țigara, prin deschizătura rochiei strîmte i-am văzut conturul sîniilor; strîmte i-am împănii. Sub rochie nu purta fustă. Poate și acest amănunt m-a îndemnat să mă bea un pahar. Era o vizită foarte ciudată. Stăteam amîndoi tăcuți, uitîndu-ne unul la celălalt. Vorbeam destul de prost nemțește dar nu acesta era motivul că nu puteam lega o conversație. Ce aș fi putut să-i spun? În afară de placa de marmură de sub poartă nu aveam nimic comun. O dată chiar m-am sculat să plec. Linda m-a privit uimită și m-a întrebare dacă nu mă simt bine la ea.

— Ba da, fată, i-am răspuns, și intenționat am omis cuvîntul dragă. Mă simt bine aici, dar știi, e ciudat. Tu nu cunosc, nu știu cine ești și stau cu tine ca și cum ne-am fi înțîlnit de mii de ori. Dacă n-ai, nu garantez că n-am să-ți mîngîm umerii. Te-aș ruga, dacă într-adevăr mai dorești să rămîn, să te scoli de pe covor și să te așezi pe un scaun.

Linda și-a aranjat un scaun chiar în fața mea. Într-un fel eram mai aproape decît înainte, totuși în poziție mai puțin intimă.

— Sînteți mai mulțumit dacă stau pe scaun?

— Da.

Adevărul era că eram mai ne-mulțumit. Stăteam față în față, tăcuți, și nu-mi venea nimic interesant în minte. Ar fi trebuit, ca scriitor, să fiu spiritual, s-o distrez. Ea, probabil, și-a dat seama de încercarea mea și a început să zîmbescă.

— Nu e nevoie să-mi spuneti reea părta ceva. Gazda sînt eu, e sînt deatoare să vă distrez. Dar mie-țeamă că vă plăcisește.

— Nu, fată.

— De ce nu-mi spuneți „fată dragă“?

— Tu nu l-ai găsit, în schimb, aș putea reieși din scrisoare, ea l-a găsit și... „intervenția lui a fost rodnică“.

— Am trecut peste ironia nevestei-mi. Am continuat să-i vorbesc despre vizita mea la Linda. Și adevărul e că povestea scrisorii a început abia din clipa aceea.

Am urcat la etajul trei. Linda locuia într-o garsonieră modest mobilată, dar aranjată cu gust. Peste tot, pe dușap, pe noptiere, pe scaune, prin colțuri erau aruncate caiete și cărți de școală. În bibliotecă am descoperit și o carte de a mea, tradusă în nemțește. Ciochirlă. Mi-a spus că a citit-o. N-am vrut să-i cer părerea, dar nici n-aș fi avut timp. Linda m-a poțit într-un lotolui, mi-a adus sticla de vin, apoi cu oarecare ștergare voită, s-a așezat în fața mea, pe covor. Probabil a vrut să creze o atmosferă intimă, familiară. M-a servit cu niște țigări, chești, tari, asemănătoare cu „Naționalele“ noastre și mi-a turnat din vin. Vinul era amar și un buchet serios. Trebuie să marturisesc că la vinuri mă pricep: ca tarie semăna cu vinurile moldovenești de pătru, cinci ani, în-nute în butoaie mici. După primul pahar mi-am dat seama că am să mă îmbăt. Într-un fel doream acest lucru: și pentru placa de marmură de sub poartă și pentru că Linda începea să-mi placă. Am descoperit că nu numai fața ei era mîșină, ci și umerii. O dată cînd s-a plecat spre mine să-și aprindă țigara, prin deschizătura rochiei strîmte i-am văzut conturul sîniilor; strîmte i-am împănii. Sub rochie nu purta fustă. Poate și acest amănunt m-a îndemnat să mă bea un pahar. Era o vizită foarte ciudată. Stăteam amîndoi tăcuți, uitîndu-ne unul la celălalt. Vorbeam destul de prost nemțește dar nu acesta era motivul că nu puteam lega o conversație. Ce aș fi putut să-i spun? În afară de placa de marmură de sub poartă nu aveam nimic comun. O dată chiar m-am sculat să plec. Linda m-a privit uimită și m-a întrebare dacă nu mă simt bine la ea.

— Ba da, fată, i-am răspuns, și intenționat am omis cuvîntul dragă. Mă simt bine aici, dar știi, e ciudat. Tu nu cunosc, nu știu cine ești și stau cu tine ca și cum ne-am fi înțîlnit de mii de ori. Dacă n-ai, nu garantez că n-am să-ți mîngîm umerii. Te-aș ruga, dacă într-adevăr mai dorești să rămîn, să te scoli de pe covor și să te așezi pe un scaun.

Linda și-a aranjat un scaun chiar în fața mea. Într-un fel eram mai aproape decît înainte, totuși în poziție mai puțin intimă.

— Sînteți mai mulțumit dacă stau pe scaun?

— Da.

Adevărul era că eram mai ne-mulțumit. Stăteam față în față, tăcuți, și nu-mi venea nimic interesant în minte. Ar fi trebuit, ca scriitor, să fiu spiritual, s-o distrez. Ea, probabil, și-a dat seama de încercarea mea și a început să zîmbescă.

— Nu e nevoie să-mi spuneti reea părta ceva. Gazda sînt eu, e sînt deatoare să vă distrez. Dar mie-țeamă că vă plăcisește.

— Nu, fată.

— De ce nu-mi spuneți „fată dragă“?

— Tu nu l-ai găsit, în schimb, aș putea reieși din scrisoare, ea l-a găsit și... „intervenția lui a fost rodnică“.

— Am trecut peste ironia nevestei-mi. Am continuat să-i vorbesc despre vizita mea la Linda. Și adevărul e că povestea scrisorii a început abia din clipa aceea.

Am urcat la etajul trei. Linda locuia într-o garsonieră modest mobilată, dar aranjată cu gust. Peste tot, pe dușap, pe noptiere, pe scaune, prin colțuri erau aruncate caiete și cărți de școală. În bibliotecă am descoperit și o carte de a mea, tradusă în nemțește. Ciochirlă. Mi-a spus că a citit-o. N-am vrut să-i cer părerea, dar nici n-aș fi avut timp. Linda m-a poțit într-un lotolui, mi-a adus sticla de vin, apoi cu oarecare ștergare voită, s-a așezat în fața mea, pe covor. Probabil a vrut să creze o atmosferă intimă, familiară. M-a servit cu niște țigări, chești, tari, asemănătoare cu „Naționalele“ noastre și mi-a turnat din vin. Vinul era amar și un buchet serios. Trebuie să marturisesc că la vinuri mă pricep: ca tarie semăna cu vinurile moldovenești de pătru, cinci ani, în-nute în butoaie mici. După primul pahar mi-am dat seama că am să mă îmbăt. Într-un fel doream acest lucru: și pentru placa de marmură de sub poartă și pentru că Linda începea să-mi placă. Am descoperit că nu numai fața ei era mîșină, ci și umerii. O dată cînd s-a plecat spre mine să-și aprindă țigara, prin deschizătura rochiei strîmte i-am văzut conturul sîniilor; strîmte i-am împănii. Sub rochie nu purta fustă. Poate și acest amănunt m-a îndemnat să mă bea un pahar. Era o vizită foarte ciudată. Stăteam amîndoi tăcuți, uitîndu-ne unul la celălalt. Vorbeam destul de prost nemțește dar nu acesta era motivul că nu puteam lega o conversație. Ce aș fi putut să-i spun? În afară de placa de marmură de sub poartă nu aveam nimic comun. O dată chiar m-am sculat să plec. Linda m-a privit uimită și m-a întrebare dacă nu mă simt bine la ea.

— Ba da, fată, i-am răspuns, și intenționat am omis cuvîntul dragă. Mă simt bine aici, dar știi, e ciudat. Tu nu cunosc, nu știu cine ești și stau cu tine ca și cum ne-am fi înțîlnit de mii de ori. Dacă n-ai, nu garantez că n-am să-ți mîngîm umerii. Te-aș ruga, dacă într-adevăr mai dorești să rămîn, să te scoli de pe covor și să te așezi pe un scaun.

Linda și-a aranjat un scaun chiar în fața mea. Într-un fel eram mai aproape decît înainte, totuși în poziție mai puțin intimă.

— Sînteți mai mulțumit dacă stau pe scaun?

— Da.

Adevărul era că eram mai ne-mulțumit. Stăteam față în față, tăcuți, și nu-mi venea nimic interesant în minte. Ar fi trebuit, ca scriitor, să fiu spiritual, s-o distrez. Ea, probabil, și-a dat seama de încercarea mea și a început să zîmbescă.

— Nu e nevoie să-mi spuneti reea părta ceva. Gazda sînt eu, e sînt deatoare să vă distrez. Dar mie-țeamă că vă plăcisește.

— Nu, fată.

— De ce nu-mi spuneți „fată dragă“?

9 MAI

STEAGUL NOSTRU

Steag îmbăiat în singe mi de ani —
Mătasa ta e gîndul omenirii,
Precum năpraznic loc orînduirii
Cu întocmiri violente de dușmani.

Intruchipezi în toată legea firii
Simbolul muncitorilor titani —
Dar ai fost ars, și sfîșiat, și amestecat cu bolovani
Cînd îți dădeau în muguri trandafirii.

Noi însă te-am păstrat în sin, în fapt, n gînd —
Și din armici de inimă te-am cusut
De cite ori în zdrenje te-am văzut...

Azi, steag al muncii — falduri fluturînd
Spre zări cu greu pășite la-nceput —
Te-avem în biruinți — muncind — cîntînd.

G. Talaz

SAINT-EXUPÉRY

Iul N. S.

Saint-Exupéry n-a murit în tranșe.
Iubea văzduhul și ura cumplit războiul.
A căzut pe pămînt? Pe ape?
La moartea lui
cerul nu și-a scuturat podoabele. Poate

Cere-mi ochii care te-au înveșmîntat în aur —
Cere-mi miinile care te-au chemat —
Cere-mi flautul ce ți-a suspinat bucuria —
Cere-mi inima în care păstrează
imaginea acestei țări
mreue mai dreaptă și bună. Fără ea
aș trece singur și bolnav, risipit
în tristetea lebedelor.

Petre Stoica

CA FRUMUȘETEĂ DE SIMPLĂ

Primăvara a izbucnit.
— Ca frumusețea de simplă.
Orice copîl îi asemănă c-o floare.
— Ca frumusețea de simplă
Steagul roșu din fereastră. e o inimă,
— ca frumusețea de simplă.

Mihai Filip

AUTOBIOGRAFIE

Sînt născut la opt mai
O mie două sute treizeci și șapte.
Într-o toamnă, tata a plîns în părul meu
Și a plecat.

De-atunci n-a mai
Venit din nici o parte.
Și-am rămas doar eu.
Aplecat
Peste imaginea amintirii să caut
Miinile bătute și arse de soare.

Imbracă-te. M-am sculat de pe
dormeză și m-am întors cu fața spre
fotografie. Imbracă-te, am spus!
Am stat nemiscat pînă cînd am
auzit din nou copilele jartierelor. alu-
necarea rochiei pe piele și fîșitul fer-
mărilor.

— Este gata?
— Da. Și vă rog să plecați ime-
diat.

Nu, fată dragă, acum eu hotăr-
răsc pînă cînd rămîn. Vă să zică ești
fata lui Hofmann Armin.

— Da. De unde îl cunoașteți pe
tata?

— În casa asta l-am cunoscut. Și
pe tine te-am cunoscut. Pe atunci
aveai în brațe un ursuleț jerpelit.
Îi lipsea un ochi. Da, acum îmi a-
mintesc perfect. Era un ursuleț cu
păr galben. Îl mai am?

— Niciodată n-am avut ursuleț.
— Nu-ți mai amintești, fată dragă.

N-a mai vorbit cu mine.
Sîmteam cum vine,
Zdrăgîndînd clanta de la ușă.
Singurătatea ca o cătușă.

Mă uitam la colțul scrisorii,
Mă lăsa amurgul și mă găseau zorii,
Vorbînd fără nici o socoteală:
— Tată, mi-e foarce
Tată, vreau să mă duc la școală...
Dar scrisoarea stătea acolo, sus,
Mută, alături de Isus.

Atunci am lovit
Geamul-măbuit cu miros
De bușuici și de argint.

Geamul s-a spart, în bucăți,
Și pe pod
Șifutul a coborît în fărîme
Nu era acolo nimeni,
Nici un sfînt,
Ci doar o mîzgăleală anume
Făcută de cineva pe pămînt,
Încrederea în mine să-mi dărim.

I-am spart și-apoi m-am dus în lume.

Darce Novăceanu

BASMALE CURATE

CAP. XVII

BASMALE CURATE

mi dădu seama că de puțin îl cunosc pe tovarășul Licu Oros...

Și aceasta acum, tocmai acum după ce boierilor li s-a luat puterea...

pentru frații Cioranu, Sint basmale curate.

Mă uitai pe fereastră. Din cerul de smolă...

fi mai bine să ne întorcem la Telu...

Maglavit, vizitau lunca din apropierea Dunării...

Un bun jurnalist nu duce niciodată lipsă de subiecte.

no, de cum am făcut ochi, tovarășa prefect...

La arestarea fraților Cioranu au ustat...

Mă gindeam la activiștii noștri care colindă drumurile...

— Gata? — Gata, îl răspunde tovarășul Licu Oros...

— Dar tocmai atunci usa mașinii se deschise...

— Omul se urcă și se ghemul lângă șofer...

— Atunci e bine, spuse Oros. Vrem să ajungem...

— Așa cal mai înțeleg și eu! — Ca să ne treacă timpul...

— Personal, nu. Însă au fost două împrejurări...

— A mai avut unul. Prin 1934 sau 1935, nu-mi amintesc...

Jurnalist înar, robot de probleme politice și sociale...

— O să te spun, i-am zis. Dar tu cine ești, moșule?

— Lumea se inghesuia în jurul lui Petreache Lupu...

— Oamenii căseau ochii. Petreache se închina...

— În luncă se ridicară biserică și în preajma bisericilor...

— O!... Abia fac practică. Te sfătuesc însă să-ți angajezi...

— De ce vrei să divorțezi, cocoană? — Sint măritată...

— Este adevărat, domnule președinte. — N-am dus-o...

— Nu-mi vorbește nimeni de sărăcie, de lipsuri...

— Li s-ar putea da drumul. Nu am avea nimic cu ei...

— Unii tovarăși, ca Ginții și ca cei ce le dau...

— Ce să mai vorbim de război? — A fost. Acum trebuie să uităm...

— Să mergem, tovarășe inspector general, zise Bușulenga...

— Ar cam fi timpul. — Peacăra în grabă...

— Bunii băieți, frații Cioranu. Nu? — Să le dăm drumul...

— S-ar putea ca spre amiază să avem vreme mai bună.

— Timpul ura mai mohora, mă întrista, îmi scormonea...

— Tovarășe Oros, nu crezi că din pricina vremii...

— Am motive să cred că nu. Apoi, cum știi și dumneaele...

— Dacă spui și dacă nu se poate alifan...

— Să mergem, tovarășe inspector general, zise Bușulenga...

— Ar cam fi timpul. — Peacăra în grabă...

— Bunii băieți, frații Cioranu. Nu? — Să le dăm drumul...

— S-ar putea ca spre amiază să avem vreme mai bună.

— Timpul ura mai mohora, mă întrista, îmi scormonea...

— Tovarășe Oros, nu crezi că din pricina vremii...

— Am motive să cred că nu. Apoi, cum știi și dumneaele...

— Dacă spui și dacă nu se poate alifan...

— Să mergem, tovarășe inspector general, zise Bușulenga...

— Ar cam fi timpul. — Peacăra în grabă...

— Bunii băieți, frații Cioranu. Nu? — Să le dăm drumul...

— S-ar putea ca spre amiază să avem vreme mai bună.

— Timpul ura mai mohora, mă întrista, îmi scormonea...

— Tovarășe Oros, nu crezi că din pricina vremii...

— Am motive să cred că nu. Apoi, cum știi și dumneaele...

— Dacă spui și dacă nu se poate alifan...

— Să mergem, tovarășe inspector general, zise Bușulenga...

— Ar cam fi timpul. — Peacăra în grabă...

— Bunii băieți, frații Cioranu. Nu? — Să le dăm drumul...

— S-ar putea ca spre amiază să avem vreme mai bună.

— Timpul ura mai mohora, mă întrista, îmi scormonea...

— Tovarășe Oros, nu crezi că din pricina vremii...

— Am motive să cred că nu. Apoi, cum știi și dumneaele...

— Dacă spui și dacă nu se poate alifan...

Licu Oros zise: — Atunci, după dumneața, frații trebuie să stea cu brațele încrucișate...

— V-am mai spus că nu aveți dovezi. Declarația beivivanului...

— Poimine poți să dormi până te sature de somn.

— O să fii la București și o să dormi până o să te sature de somn.

— Nici eu, dar nu e ziarul nostru. — Îmi îndreptai ochii către Maglavit...

— Nu-mi trebuie trei coloare. — Îmi trebuie patru coloare.

— Este interesant, interesant! Dar de cîți ani sînteți căsătorii...

VREMEA ACEEA

(Urmare din pag. 1)

mea s-au intinut spre bucurie sau durere (sau indiferență poate pentru noi, însă pentru alții...)

tiri, romancierul să noteze: „Pornind de aici, s-ar putea reconstitui un mare sector al realității..."

Creator de tipuri, — mari energii cu izbiri dure, — Petru Dumitriu e romancierul conflictelor viguroase, cu momente de înaltă tensiune, cu mișcări reci și rezalte, calități care apar

pregnant și în această orimă — și remarcabilă — povestire, în analiza căreia nu vom intra însă. Am dorit doar să saluăm cu bucurie, în aceste zile care marchează sfârșitul celui mai teribil război mondial, faptul că doi prozatori care se numesc Zaharia Stancu și Petru Dumitriu scriu despre eroii zilelor noastre, comiștii.

Paul Georgescu

Pentru o lirică militantă

(Urmare din pag. 1)

schimb vorbesc despre iubire. / Când vine noaptea, o altă lumină, / Albă, în miracol lina fâncoșoară. / Eu nu scot marea din albi ca luna, / Dar dragostea spre tine urcă, la tine coboară... N-ai putea afirma că imaginea constituie în ultimele două versuri nu e frumoasă. Este însă izbitor anacronismul preocupării poetice, conțentivismul cu care e tratată tema dragostei..."

Dumitru Micu (Continuare în nr. viitor)

VITRINA

ION CĂLUGĂRU: „Casa Șoarecilor“ MIHNEA GHEORGHIU: „Scene din viața lui Shakespeare“

(Urmare din pag. 1)

reus cu pline și usturoi, rîvnind dureros un covrig cu sunn, frații din cimitir au deasupra mormintului, la capătul, cite un leagăn sau o lădiță de portocale, iar Tîpra vrea să forțeze norocul, cerind prin scris ajutor de la un unchi din Japonia a cărui adresă nu o cunoaște. Și așa, mereu, oameni striviți de sărăcie, orbecâni înțeleși după o dură speranță..."

Narațiunea la Călugăru e nudă, neliteraturizată. Uneori e rezumată strict la reconstituirea faptelor și faptelor suferințelor trăite de autor..."

Volumele lumineză semnificativ arta scriitorului de curind dispărut dintre noi.

Z. Ornea

La Casa Scriitorilor

Duminică, 11 mai, ora 10 dimineața, are loc ședința cenaclului tinerilor scriitori.

Paul Anghel (teatr) și Lucian Baltuc (poezie)

Horia Stancu

matematică însăși, dar în mod sigur de ceva care seamănă cu modul matematic de a gândi și cu ansamblurile raporturilor matematice..."

Teoria dodecafonismului aparține lui Arnold Schönberg, cel care în sistemul său muzical a desăvîșit disoluția muzicii clasice germane, rod al geniului național. Intre Thomas Mann și Schönberg au existat relații cordiale pînă la apariția lui „Doktor Faustus“..."

Ion Vitner

1) Continuare la „Mitul faustic“ („Gazeta literară“ nr. 15) și „Destinul lui Adrian Leverkühn“ („Gazeta literară“ nr. 16).

MOMENTUL LITERAR

(Urmare an pag. 1)

telesă desigur altfel decît ca un orecare interval de timp; este vorba despre capacitatea artistului de a extrage esența, de a da „durată“ și valoabilitate consemnării lui. Pentru aceasta, unui nu nevoie de mai mult timp, alții de mai puțin. M. Aligher a scris „Zoa“ „sur le vit“, în plin vîrte, dar arta ei a dat materialului aceste organizare și dimensiune care-i asigură dăinuirea.

Lucez de asemenea la traducerea unui volum de versuri pentru copii al prețitului poet sîrb Mira Alekicovic și mă bucur să mă întîlnesc cu ea în dragostea noastră comună pentru K. I. Ciucovski, pentru fantezia și umorul lui.

Ajunsa la capitolul literatură pentru copii, am vrea să vă întrebăm dacă dvs. considerați că scriitorii primesc un ajutor eficient din partea criticilor literare.

Aș vrea să spun de la bun început că această critică critică față de această specialitate continuă să fie deficitară. Cu toate eforturile depuse de o seamă de foruri de răspundere, cu toate repetatele apeluri ale scriitorilor pentru cei mici, activitatea comentatoare la adresa producțiilor lor este extrem de redusă. Nu vreau să reiau argumente banalizate prin întrebuințare, în favoarea consemnării cărților pentru copii, dar socot că este nedrept și dăunător ca specializarea în acest domeniu să fie însoțită de un sentiment de mîhnire și de complexe de inferioritate. În legătură cu recentele discuții despre rolul criticilor, vreau să precizez că nu mă refer în nici un caz la vași recenzii îngăduitoare și protectoare. Creștia pentru copii merită să fie tratată cu aceeași exigență ca și cea care se adresează adulților.

După cite înțeleg, sinteții pentru o exigență sporită a criticilor de critică literară. Cu excepția unor manifestări de vîdăhă rezvoimă, nu consider că poziția mai drastică mai puțin autorizată și mai acustif argumentată a unor articole de critică din ultima vreme — este de combatut. Un creator, fie el și... critic, este interesat în aceeași măsură de relevarea pertinentă a calităților lui, ca și de semnarea eventualelor cursuri (Se înțimpă...) Iar anumite articole generale descriptive elegant elogiative și exterior enumerative îi dau senzația

NOTE

Legende și miturile Greciei antice

T. M.

A scrie confuz despre confuzii

În articolul „Critică și terminologie“, publicat în „România liberă“ din 27 aprilie, Boris Buzăi își asumă sarcina de a analiza..."

Boris Buzăi nu este deloc confuz în orice caz, nu se poate suprapune noțiunile de realism socialist și nimeni, exceptînd pe cei ignorați sau de rea-credință, n-ar putea confuzia realismul socialist cu o concepție despre societate..."

T. R. C.

Nedumeriri

În 1953 Cartea rusă a luat trumoasa inițiativă de a pune la îndemîna cititorilor noștri operele lui Tolstoi, într-o ediție în 14 volume, tradusă de o echipă numeroasă de scriitori, după o recenzie critică sovietică..."

EUGEN MIHAESCU "Pod peste riul Moscova"

ARTA ȘI UMANUL

(Urmare din pag. 1)

este frate al criminalului și demențului. Crezi tu — îi spune diavolul lui Leverkühn — că a putut fi realizată vreedată o operă plăcută, fără ca părintele ei să-și fi asimilat esența criminalității și a demențului? Demonul se înalță în propriii săi ochi, numindu-se „adevăratul stăpîn al entuziasmului“ în artă și neagă valoarea echilibrului clasic, elogiul umanului și căutarea, în arta clasică, a perfecționării naturii umane..."

În halucinații lui Leverkühn demonul exprimă cu bruscete și amplă argumentație zbulciul artistic al compozitorului și crezul său estetic creat de-a lungul anilor. În epoca stăruirii, înăruia Leverkühn îl înspăimînta pe raționalistul și clasicizantul sau amic Zeibloom, închinîndul egolui noțiuni de barbarie..."

Crezul estetic al compozitorului este nietzscheian, aristocratic. El nu compune pentru a fi înțeles, ci pentru a-și afirma superioritatea intelectuală..."

și armonic, trebuie să-și dovedească filiația cu această serie-tip prestabilă. Nicol unul din aceste tonuri nu va avea dreptul să se reapeară înainte ca toate celelalte să-și fi făcut apariția..."

Zeibloom începe să scrie monumentală biografie a acestui Faust modern, în momentul în care dezastrea Germaniei lui Hitler este clar. În fiecare eveniment al cărții, în fiecare trăsătură a personalității lui Leverkühn este o proiecție simbolică a destinului acestei Germanii tragice prin inumanitate..."

Ultima sa creație „Cîntecul durii Doctorului Faust“ este scrisă sub Imperiul lui Hitler care progredia. Mărturisesc însă nu face altceva decît să devină esența artii lui Leverkühn, atunci cînd intră un puternic acces de exaltare cerebrală..."

Acți intervine celălalt plan al cărții, planul istoric care ne oferă dezlegarea întregii drame a compozitorului. Adrian Leverkühn nu este decît o oglindă, în care nu se reflectă un marșam individual ci unul social. El nu este nici Nietzsche, nici Schönberg luți în sens îngust de „chei“ ale romanului. Leverkühn este oglinda cu ape turburi a marșmului spiritualității burgheze. Acesta marșam care pe compozitor îl duce la nimicirea în artă a bucuriei, a speranțelor omului, care a dus Germania nazistă la distrugerea a milioane de oameni și la proemia și nimicirea în cele din urmă. Thomas Mann nu concepe identități absolute, dogmatice și schematice, dar întuiește corespunzător subtile. Leverkühn este un asociat și apolitic, stă izolat de ani de zile în cea mai desăvîșită singurătate, într-o fermă depărtată de așezări omenești. Dar în mod straniu, nu numai ane straniu, în arta sa se deslăsoară muzical idei pe care Serenus Zeibloom le aude în cercul Cavalierilor Mesei Rolunde, cerc inițiat de un anume Sixtus Krüdwiss, și care manifestă nete tendințe fasciste. „Cavalerii“ fac elogiul cruzimii, al distrugerii al iraționalului, visează o „teocrație medievală“ (ambiguitatea progresu-

GH. NAUM "Paisaj din Ghece"

CONTINENTE

Vitezslav Nezval

Biruitoii sosit-au...

Biruitoii sosit-au în legendară tumul, Ca ostile viteze din cronici de demult! Au biruit, și iată-i, armonici au adus! Creștea adinea vraja a cîntecului rus!

Obrații arși de soare și ochii luminoși Se aplecau spre ceata copiilor sfioși. Și îi strîngeau în brațe, cu glasuri blînde, moi... Aveau cu dinșii pacea și-o împărțeau cu noi!

De bălătura armei erau, cu brațul plin! Dar cită gingașie, ce suflet cald și lin! La căpății, cu steana de foc ei s-au născut! Pe todeauna, capul de mort era bătu!

Cu luminosul suflet de dragoste pătruns, Pin-la Berlin, departe, cu lupta au ajuns; Se avintau oșteni în marele zăpor, Și se mîndreau cu fara și comandantii lor!

Cînd au ajuns la Praga, ca Neva lin treceau, Departate pin-la ceruri uralele urcau, Treceau oșteni roșii din Moscova și Kiev, De Malinovski mîndri și mîndri de Konev!

N-a fost mai mîndră Praga, pină atunci, nicicînd! Și ca o bună soră pocalul nu umplînd, Rîdea la soare Praga în marele ceou, Ciocnea cu ei pocalul slăvindu-și veacul nou!

O, Praga mea frumoasă! Te-au sărăcit barbari! Dar în sfîrșit ajuns-ai aceste zile mari! Și te-au durut ruine alitea, zeci de zeci! Dar ai rămas, celate nemuritoare-n vezi!

Tălmăcirea de Eusebiu Camilar

CONFESIUNE PE JUMĂTATE

Am citit cu răbdare și chiar cu interes confesiunea lui Albert Camus, care de fapt este o prefață la reditarea volumului său din tinerețe, „L'Envers et L'Endroit”. Mărturisirea are un dublu aspect; ea privește atât pe om cit și pe artist. Poate nu m-aș fi oprit asupra ei dacă n-aș fi înfîlțit un anumit accent de sinceritate dură, cu el însuși și cu ceilalți, un dispreț hotărît față de vanitățile profesionale scriitoricești, o încercare de a regăsi sursa și rațiunea socială a artei sale. În această căutare se află punctul nevralgic al confesiunii.

Deși se bucură de succes, deși existența sa materială nu-i dă neliniști, deși se invită într-o lume aparent strălucitoare, Camus este nemulțumit de sine și de arta sa. Fiind lucid, nu se lasă înșelată de aceste aparențe, știind că de fapt, de superficialitatea lumii ce-l înconjoară, că de meschine sînt idealurile unora dintre conțrații săi, care consideră arta lor doar ca o trambulină pentru a-și câștiga o poziție în societate. O societate pe care Camus o disprețuiește. „În secretul inimii mele, — spune el — nu mă simt umiliat decât față de viețile cele mai sărace sau marile aventuri ale spiritului. Între amîndouă se găsește astăzi o societate care te face să rîzi!”

Risul este însă amar. O astfel de societate „care te face să rîzi”, nu-i poate oferi lui Camus nici un interes, ea nu e în stare să-i întrețină, să-i hrănească forțele creatoare. Într-altă parte își va îndrepta privirea, spre o altă lume, în mijlocul căreia a trăit, ale cărei imagini s-au imprimat pentru todeauna în sensibilitatea sa. Fiecare artist adevărat, mai devreme sau mai tîrziu, se întoarce la sursa primă a experiențelor, a vieții sale, și Camus o confirmă: „În ce mă privește, eu știu că sursa mea este în „L'Envers et L'Endroit”, în această lume de sărăcie și lumină în care am trăit timp îndelungat!”

Posibil ca soarele Algerului natal să fi luminat această sărăcie, posibil ca revoltele sale să fi fost ele însele luminate, deși se pare că încercă o escamotare a existenței aspre pe care o îndură cei mulți și primare care se numără și Camus în tinerețe. Lumina soarelui algerian nu putea să imblinzescă cumplita mizerie arabă, ci să-i descopere și mai mult urfienia. Dar despre ce revolte este vorba? „Ele au fost aproape întotdeauna, cred că pot s-o spun fără să trișez, — afirmă Camus — revolte pentru toți și pentru ca viața tuturor să fie ridicată în lumină!”

Nu tăgăduiesc că scriitorul Camus a fost zguduit de cele văzute, nu neg impulsul, dorința profundă de a schimba ceva, de-a „ridica spre lumină viața tuturor”. Dar în ce fel a acționat? Cum și-a manifestat revoltele? Din păcate, nici activitatea, nici opera sa de pînă acum nu conțin vreun răspuns în acest sens. Și acest răspuns nu îl cere nimeni, decît propria sa conștiință. Dacă nu și-ar fi pus problema echității sociale, discuția ar fi fost inutilă. Camus și-o pune. Realitatea îl constrînge să constate că „mizeria m-a împiedicat să cred că totul e bine sub soare și în istorie; soarele m-a învățat că istoria nu e totul. A schimba viața, da, dar nu lumea din care mi-am făcut o divinitate!”

De pe acum se vede că Albert Camus se joacă cu cuvintele, se eschivează în aproximajii metafizice, evită să tragă concluziile care se impun, se teme de o altitudine decisivă. Ce înseamnă a schimba viața dar nu lumea? O noțiune este cuprinsă în cealaltă. Modificările se implin în alta. Este la mijloc o simplă confuzie de termeni? Nu. Camus se amăgește sau vrea să-l liniștească pe cei care compun tocmai acea „societate care te face să rîzi”. Camus oscilează, nu îndrăznește să meargă pînă la capăt. El la act de injustiția care domnește în această societate, îl apasă, îl obsedează. Numai așa se explică declarația sa patetică, gestul de apărare în fața unei eventuale învinuiri? Citez: „Nu vreau să-i trec pe muncitorii drept bogăți, iar pe burghezi drept săraci, în scopul de a conserva cît mai multă vreme fericită servitute a unora și puterea altora. Nu, nu e asta. Dimpotrivă, cînd sărăcia se însoțește cu această viață fără cer și fără speranță, pe care ajungînd la vîrsta maturității am descoperit-o în oribilele foburguri ale orașelor noastre, atunci ultima nedreptate, și cea mai revoltătoare, este consumată: așadar, trebuie făcut totul pentru ca acești oameni să scape de dubla umilință a mizeriei și a uritului. Născut sărac, într-un cartier muncitoresc, nu știam totuși ce era adevărata nenorocire, înainte de a cunoaște cartierile noastre mîrginașe. Însăși extrema mizerie arabă nu poate fi comparată cu ea, cu deosebire cerul. Dar odată ce-al deosebit foburgurile industriale, te simți murdărit pentru todeauna, cred, și responsabil de existența lor!”

Așadar, Camus nu este nici orb, nici de rea-credință; el recunoaște că mizeria în societatea în care trăiește a luat aspecte monstruoase, de degradare și de umilire a oamenilor. El înțelege că în astfel de condiții inumane nu se poate trăi la înfînt, că există în actuala organizare socială o „nedreptate revoltătoare”. Mai mult, se simte responsabil de existența acestor oameni și înțelege că trebuie „făcut totul” pentru a schimba această viață „fără cer și fără speranță”. Și în cluda acestei evidențe, atât el cit și alți scriitori din aceeași familie, adoptă o altitudine, care, în realitate, nu face decît să perpetueze a-

ceastă stare tristă de lucruri, împotriva căreia conștiința lor, formal, se revoltă.

Ar fi fost de așteptat ca, în sfîrșit, Camus să aleagă. Cîne a ajuns la acest punct ultim al conștiinței, n-are decît un singur drum: să lupte. Se cunoaște exemplul unor mari scriitori care odată ce au căpătat convingerea realei alcătuirii a societății, au pornit s-o infruntă, să lupte pentru înlăturarea nedreptății, pentru instaurarea justiției sociale. Altă alternativă nu aveau, dacă voiau să rămîna fideli propriei lor gândiri, Există o concordanță între gîndire și act.

Dar ce se înfîlșcă cu Camus? În ce chip își manifestă responsabilitatea? Ce întreprinde pentru a schimba viața oamenilor? Nimic. Iar literatura sa ogîndiește un univers absurd și terifiant, din care nu există nici o ieșire, nici o scăpare. Nu cred să ignore că alți scriitori mai indicați au găsit calea de a-și exprima această responsabilitate, atât în opera lor cit și într-o altitudine activă, mișcătoare, care ar fi putut fi și a lui Camus.

Dar el se refuză, se închide într-o sferă de ostilitate, tratează cu ironie drept „filantropi” tocmai pe aceia care-și închină întreaga lor energie și pasiune pentru a răsturna societatea burgheză, pentru a înlătura înjositoarea existență a oamenilor din „oribilele foburguri industriale”, pentru a lichida injustiția pe care însuși Camus o denunță. Ceea ce este mai trist, mai deplorabil, e că încearcă să-și motiveze acest refuz, că recurge la subterfugii, căzîndu-se să justifice poziția sa prin incapacitatea de a realiza... invidia sau resentimentul. Camus pretinde că nu l-a învidiat niciodată pe bogășii, deoarece consideră că bogășii nu poate consiliu fericită.

E aci o intenționată deplasare de planuri care nu-l face cinste. Nu subiectivitatea invidiei și resentimentului are vreo importanță în determinarea unei altitudini, ci conștiința injustiției sociale la care participi. Aceasta este problema. Altminteri, ce valoare are declarația sa despre responsabilitate, despre necesitatea de a se „face totul” pentru a schimba viața oamenilor? Dacă într-adevăr ea nu e poză literară, dacă izvorăște dintr-o convingere profundă, conștiința scriitorului nu se va putea elibera decît într-o acțiune de îndreptare a injustiției sociale. Și aceasta cu ațt mai virtuos, cu cît nu numai omul, ci însuși artistul Camus se află într-un impas.

După douăzeci de ani de activitate literară, făcîndu-și bilanțul, scriitorul francez afirmă că abia acum va începe să-și scrie adevărata sa operă. Iar ceea ce este extrem de semnificativ e, că după toate experiențele umane și literare, își dă seama că trebuie să se întoarcă la sursa originală, la acea lume săracă în care a trăit, pentru a-și împropăta, a-și hrăni cu o sevă nouă și puternică forțele creatoare.

Nu știu ce va și mai scrie Camus, dar cum va putea el să nu trădeze această lume, și deci și pe sine, cînd nici ea nu-i inspiră hotărîrea de a „face totul” pentru a-i schimba viața „fără cer și fără speranță”? Cum se va putea realiza ca artist, dacă trădează însuși izvorul creației sale viitoare spre care se îndreaptă?

Nu, Camus n-a avut curajul sincerității pînă la capăt. El însuși este prins în mrejele de aur ale acelei societăți „care te face să rîzi” sau s-o disprețuiești. Lui Camus îi e frică, retractează în forme subtile, divaghează. Nu vrea să-și riște situația. De aceea s-a oprit la mijlocul drumului, ferindu-se să tragă ultimele consecințe ale propriilor sale idei. De aici, confesiunea sa dezamăgitoare, e o confesiune pe jumătate, devenind pînă la urmă un steril exercițiu al vanității literare.

Ieronim Șerbu

VERA MUHINA

„Pacea”

Erich Weinert

ONOAREA GERMANIEI ȘI RUȘINEA GERMANIEI

ADEVARATUL GERMAN

Vrea liberate, drepturi pentru toți. Vrea mîndru-ia ca nedermul să-l supună. Urăște și stăpîni, dar și iloi, Iubește pe-nrăznie cînd îl răzună, Dezvăluind pe falsii patrioți.

Îi-e drag ce aparține-altor popoare, Și-i gata să cinstească tot ce-i mare. E-al înfrîntării lumii parizian. Deci el trăște sovînismul van Și naționalista îngimfane.

Îi-e scumpă libertatea de cuvînt: Deplinge fara unde-aceasta nu e. Combate nedreptatea oricînd Și singele de om îl este sfînt, Iar fericităea altuia, și-ia lui e.

GERMANUL LUI HITLER

De drept și libertății sfîntic vorbește: De ele doar stăpînii abăa parte. Dreptatea pentru sine-o folosește. Poporul în stăpîni și robi împarte. Născut slugoi, stăpînul și-l iubește.

Un alt popor din zvon doar știe cum îi; Să-l și priceapă prea e mîrginit. Că-ia lui e lumea i s-a năzărit. Istoria Germaniei și-a lumii O vede unde single-a fișnit.

Guvinul liber? Nu Porucii cunoaște. Spre a nu fi suspectat să urli-n cor. E statul lui, clădit pe furt și-omor. Ațta știe țavra: să improaște Cu bale demnitatea tuturor.

Intiul își înalță pururi neamul, Un nume de german de toți stimat. Iar celălalt i-a căsunat infamul Renume-n omenire blestemat.

Poporul meu, dă-i lovituri mortale Pingăritorului onoarei tale. Ce fi-a adu oprobriul și osînda! Să speli a multelor „izbîni” rușine. Cînd libertatea va învinge-n fine, Cu lumea-ntrăgă vei serba izbînda.

Moscova, 1941.

În romînește de I. Cassian-Mățasaru

AGENDĂ

● „În patruzeci de ani de activitate literară nu cred să fi scris vreodată vreun vers, vreun rînd sau vreo replică care să poată descușura, deprima. După mine, misiunea artistului este de a comunica o anumită bucurie interioară, gustul vieții, nevoia de a iubi ființele și lucrurile” — declară marele scriitor brazilian Ruy Ribeiro Couto, căruia i s-a decernat recent Premiul Internațional al poeziei, Principalele sale opere: „O Jardin das Confidencias” („Grădina confidentelor”) — versuri, și „A Casa do Gato Cinzento” („Casa cu pisica cenușie”) — povestiri.

● La 22 mai, membrii Academiei Franceze vor alege pe succesorii defunctilor lor colegi Edouard Herriot și Claude Farrere. Pentru primul fotoliu candidază: Jacques Charpentier, René Huyghe, conservatorul muzeului Luuvru, și biologul Jean Rostand. Pentru al doilea fotoliu: Jacques Barroux, Paul Bastid și Paul Morand.

Succesorul lui André Chevilon va fi ales la o dată ce va fi anunțată ulterior.

● „Societatea scriitorilor americani” a cerut Congresului să acorde mem-

brilor ei aceleași avantaje fiscale de care se bucură și trustrurile petroliere.

● „Pregătirea unui roman”, declară purtătorul de cuvînt al societății, dramaturgul Howard Lindsay, „este asemănătoare cu prospecta. Ea poate dura mai mulți ani. După cîteva luni de la apariția cărții, vinzarea încetează, ca și producția unei sonde care se apropie de epuizare. Prospecta trebuie atunci să reînceapă și la fel pregătirea unui alt roman”.

● În 1944, pe frontul răsăriten, se desfășoară acțiunea noului roman al înarului scriitor german Henry Türk, intitulat „Die Stunde der toten Augen” („Ora ochilor morți”), recent lansat de editura „Das Neue Berlin”.

Autorul, care a fost trimis el însuși pe front la vîrsta de 17 ani, aduce prin această valoroasă carte (asupra căreia vom reveni), o contribuție în plus la demascarea caracterului criminal al fascismului.

● Două binevenite monografiile asupra autorului imponentului ciclu „Les Thibault”: „Roger Martin du Gard” de Clément Borgal (la „Editions Universitaires”) și „Reflexions sur la Methode de Roger Martin du Gard” de Pierre Daix (la „Editions Francaises Réunies”).

● În urma refuzului Curții de apel din Washington de a-i anula din oficiu condamnarea pentru „slidare a Congresului”, Arthur Miller își va susține personal contestația în fața acestei instanțe în cursul lunii mai.

● Aplicînd o veche lege din sec. al XVIII-lea, care interzice orice referință la dumnezeu și regină pe scena engleză, cenzura britanică a oprit reprezentarea cu noua piesă a lui Samuel Beckett „Endgame” („Sfîrșitul jocului”) de la Royal Court Theatre

FRANS MASEREEL

Gravură

Din ciclul „Pasiunea unui om”

Ghioncio Belev despre România

Ne-a sosit recent volumul scriitorului bulgar Ghioncio Belev intitulat „Imagini din România”. Cartea aparută anul acesta în editura „Scriitorul bulgar” de la Sofia înmănușează reportaje și articole privind viața literară, culturală și politică a Romîniei contemporane.

Ghioncio Belev, care a fost unul dintre oaspeții țării noastre, a avut

posibilitatea să călătorească prin întreaga țară, să cunoască realitățile noi din Republica Populară Romîna. Scriitorul a călătorit prin Banat, a vizitat instituțiile de cultură, fabricile și întreprinderile bucureștene, s-a întors de la viața unor orașe cum sînt Sibiu, Constanța sau Pitești. Scriitorul bulgar a înregistrat cu un vădit sentiment de satisfacție semnele noi,

ale unei vieți fericite, pe care le-a înfîlțit pe șantierul construcției socialiste din țara noastră.

În cursul vizitelor sale, autorul acestui volum a găsit prilej să cunoască scriitorii romîni și să ia contact cu realizările literaturii noastre. În capitolul introductiv al cărții sale, Ghioncio Belev vorbește despre opera lui Mihai Beniuc, despre traducerile din Vladimir Maiakovski ale lui Cicerone Theodorescu și analizează pe larg fragmente din romanul „Desculț” de Zaharia Stancu.

Cititorul romîn este impresionat de entuziasmul și căldura pe care o degajă volumul scriitorului Ghioncio Belev. Cartea aceasta aduce o contribuție importantă la cunoașterea realizărilor romînești în Republica Populară Bulgară, la strîngerea legăturilor de prietenie dintre cele două țări prietene.

M. Bogdan

